

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/27145,Konferencja-popularnonaukowa-Wolyn-1943-r-Poczatek-Lublin-6-lutego-2013.html>
01.03.2026, 01:30

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja popularnonaukowa „Wołyń 1943 r. Początek” – Lublin, 6 lutego 2013

06.02.2013

6 lutego 2013 r. w Ośrodku „Brama Grodzka – Teatr NN” i we współpracy z nim odbyła się konferencja popularnonaukowa „Wołyń 1943 r. Początek”, którą pod względem merytorycznym przygotowało OBEP IPN w Lublinie. W dwu blokach, każdym kończącym się podsumowującą dyskusją, zostały wygłoszone po trzy wystąpienia.

W części pierwszej, której moderatorem był dr hab. prof. KUL Rafał Wnuk (KUL, Muzeum II Wojny Światowej) głos zabrali dr hab. prof. ISP PAN Grzegorz Motyka (ISP PAN, Uniwersytet Jagielloński, członek Rady IPN) oraz dwaj pracownicy IPN w Lublinie doktorzy Leon Popek i Adam Puławski.

Prof. Grzegorz Motyka przedstawił w swoim wystąpieniu okoliczności grupowego mordu dokonanego przez UPA w pierwszych dniach lutego 1943 r. na polskich mieszkańcach kolonii Parośla I. Przekonująco uzasadnił, że zbrodnia ta zapoczątkowała tzw. antypolską akcję OUN-B i UPA na Wołyniu. Przedstawił także proces decyzyjny kierownictwa podziemia ukraińskiego (jesień 1942 r. – lato 1943 r.), który doprowadził do tragedii wołyńskich Polaków.

Dr Leon Popek omówił genezę, przebieg i skutki jednej z największych zbrodni dokonanych przez OUN-B i UPA na polskiej ludności Wołynia, do jakiej doszło w końcu kwietnia 1943 r. w miejscowości Janowa Dolina.

Dr Adam Puławski, opisując zagładę Żydów na Wołyniu, dokonaną przez nazistów w latach 1941–1942, wskazał na zbieżność towarzyszącego jej procesu decyzyjnego z planami OUN-B „usunięcia” tamtejszych Polaków i ich realizacją w 1943 r. Jednocześnie wskazał na istotny czynnik, jakim był m.in. udział w „antypolskiej akcji” na Wołyniu wielu byłych funkcjonariuszy ukraińskiej policji pomocniczej na służbie niemieckiej, posiadających „doświadczenie” współuczestnictwa w Zagładzie. Po dezercji, która nastąpiła marcu 1943 r., i zasileniu szeregów banderowskiej partyzantki zaadaptowali (przenieśli) oni owe „doświadczenie” na grunt „walki UPA na antypolskim »froncie«”.

W części drugiej, której moderatorem był dr Sławomir Poleszak (IPN Lublin), głos zabrali pracownicy IPN w Lublinie Mariusz Zajączkowski i prok. Piotr Zając oraz pracownik IPN w Rzeszowie Tomasz Bereza.

Mariusz Zajączkowski w swoim referacie polemizował z tezą ukraińskiej historiografii o „lubelskiej” genezie rzezi wołyńskiej, czyli że to ataki polskiego podziemia na Ukraińców z Lubelszczyzny w okresie wiosna 1942 r. – zima 1942/1943 r. były bezpośrednią przyczyną podjęcia przez OUN-B decyzji o rozpoczęciu wiosną 1943 r. „antypolskiej akcji” na Wołyniu. Nadto, że wydarzenia na Lubelszczyźnie, w świetle tez głoszonych ostatnio przez niektórych badaczy ukraińskich, stanowiły

początek „drugiej wojny polsko-ukraińskiej 1942-1947”.

Tomasz Bereza na przykładzie wydarzeń, do jakich doszło w kwietniu 1945 r. we wsi Piskorowice, ukazał genezę, przebieg i skutki jednej z większych i jednocześnie ostatnich polskich akcji odwetowych przeciwko ludności ukraińskiej na południowo-wschodnich ziemiach dzisiejszej Polski.

Prok. Piotr Zając zapoznał słuchaczy z okolicznościami przebiegu i ustaleniami śledztwa OKŚZpNP-IPN w Lublinie, dotyczącego prześladowań przez OUN-B i UPA ludności narodowości polskiej na Wołyniu. Zarysował także zagadnienie karno-prawnej oceny omawianych wydarzeń.

PROGRAM

Część 1.

Prowadzenie **dr hab. Rafał Wnuk** (KUL, Muzeum II Wojny Światowej)

dr hab. Grzegorz Motyka (ISP PAN, Uniwersytet Jagielloński) – *Zbrodnia w kolonii Parośla I (8 lub 9 lutego 1943 r.). Początek „antypolskiej akcji” OUN-B i UPA na Wołyniu*

dr Leon Popek (IPN Lublin) – *Janowa Dolina (22/23 kwietnia 1943 r.). Jeden z największych masowych mordów dokonanych przez podziemie banderowskie na polskiej ludności Wołynia*

dr Adam Puławski (IPN Lublin) – *Zagłada Żydów na Wołyniu (1941-1942). Czy istnieje związek między upadkiem moralności miejscowej ludności nieżydowskiej wskutek Zagłady a rozpoczęciem przez OUN-B i UPA w 1943 r. eksterminacji tamtejszych Polaków?*

Dyskusja

Część 2.

Prowadzenie **dr Sławomir Poleszak** (IPN Lublin)

Mariusz Zajączkowski (IPN Lublin, ISP PAN) – *Kto zaczął? Polacy na Lubelszczyźnie, czy Ukraińcy na Wołyniu? Polsko-ukraiński spór na temat genezy rzezi wołyńskiej*

Tomasz Bereza (IPN Rzeszów) – *Polski odwet na przykładzie wypadków we wsi Piskorowice (18 kwietnia 1945 r.)*

prok. Piotr Zając (IPN Lublin) – *Ustalenia śledztwa OKŚZpNP-IPN w Lublinie dotyczącego prześladowań przez OUN-B i UPA ludności narodowości polskiej na Wołyniu*

Dyskusja

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Lublinie

oraz
Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN”

mają zaszczyt zaprosić
na konferencję popularnonaukową

6 LUTEGO 2013 R.

10.00 – 10.30 Otwarcie konferencji i powitanie gości

Część 1. Prowadzenie dr hab. prof. KUL Rafał Wnuk – KUL, Muzeum II Wojny Światowej

10.30 – 10.50 dr hab. prof. ISP PAN Grzegorz Motyka (ISP PAN, Uniwersytet Jagielloński) – Zbrodnia w kolonii Parośla I (8 lub 9 lutego 1943 r.). Początek „antypolskiej akcji” OUN-B i UPA na Wołyniu

10.50 – 11.10 dr Leon Popek (IPN Lublin) – Janowa Dolina (22/23 kwietnia 1943 r.). Jeden z największych masowych mordów dokonanych przez podziemie banderowskie na polskiej ludności Wołynia

11.10 – 11.30 dr Adam Puławski (IPN Lublin) – Zagłada Żydów na Wołyniu (1941–1942). Czy istnieje związek między upadkiem moralności miejscowej ludności nieżydowskiej wskutek Zagłady a rozpoczęciem przez OUN-B i UPA w 1943 r. eksterminacji tamtejszych Polaków?

11.30 – 12.00 Dyskusja

12.00 – 12.20 Przerwa kawowa

Część 2. Prowadzenie dr Sławomir Poleszak – IPN Lublin

12.20 – 12.40 Mariusz Zajączkowski (IPN Lublin, ISP PAN) – Kto zaczął? Polacy na Lubelszczyźnie, czy Ukraińcy na Wołyniu? Polsko-ukraiński spór na temat genezy rzezi wołyńskiej

12.40 – 13.00 Tomasz Bereza (IPN Rzeszów) – Polski odwet na przykładzie wypadków we wsi Piskorowice (18 kwietnia 1945 r.)

13.00 – 13.20 prok. Piotr Zając (IPN Lublin) – Ustalenia śledztwa OKŚZpNP-IPN w Lublinie dotyczącego prześladowań przez OUN-B i UPA ludności narodowości polskiej na Wołyniu

13.20 – 13.50 Dyskusja

13.50 Zamknięcie konferencji

MIEJSCE OBRAD:

Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN”, ul. Grodzka 21, Lublin (Stare Miasto)

WOŁYŃ 1943 R. POCZĄTEK

Rodzina Jasionczaków z Woli Ostrowieckiej (Wołyń), okres międzywojenny. Wszyscy zginęli w 1943 r.
Fot. ze zbiorów Leona Popka

WOŁYŃ 1943 R. POCZĄTEK

Rodzina Jasionczaków z Woli Ostrowieckiej (Wołyń), okres międzywojenny. Wszyscy zginęli w 1943 r.
Fot. ze zbiorów Leona Popka

PICT0125001.jpg